

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Силабус курсу:

**ВІЗУАЛЬНА КУЛЬТУРА: ГЕНДЕРНИЙ
АСПЕКТ**

<i>Ступінь вищої освіти:</i>	II (кваліфікація «магістр»)
<i>Спеціальність:</i>	034 «Культурологія»
<i>Рік підготовки:</i>	1
<i>Семестр викладання:</i>	Осінній
<i>Кількість кредитів ЄКТС:</i>	8
<i>Мова(-и) викладання:</i>	Українська
<i>Вид семестрового контролю</i>	Екзамен

*

м. Київ

2023

Автор курсу та лектор:

д.філос.н., доц., Леонтєва Вероніка Миколаївна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

професор кафедри політологічних та культурологічних студій

посада

leonteva@snu.edu.ua

+38-066-447-
37-10

Вайбер,
Телеграм за
номером
телефону

дистанційно, за
розкладом

електронна адреса

Телефон

месенджер

консультації

Викладач лабораторних занять:*

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

посада

електронна адреса

Телефон

месенджер

консультації

Викладач практичних занять:*

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

посада

leonteva@snu.edu.ua

+38-066-447-
37-10

Вайбер,
Телеграм за
номером
телефону

дистанційно, за
розкладом

електронна адреса

Телефон

месенджер

консультації

* – 1) дані підрозділи вносяться до силябусу в разі, якщо практичні та (або) лабораторні заняття проводить інший викладач, котрий не є автором курсу та лектором; 2) припустимо змінювати назву підрозділу на «**Викладач лабораторних та практичних занять:**», якщо лабораторні та практичні заняття проводить один викладач, котрий не є автором курсу та лектором.

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:

Наведені в курсі матеріали спрямовані на формування у студентів/-ок знань і навичок в питаннях щодо сутності, форм и значущості візуальної культури та її гендерного аспекту, представленого як у творах візуального мистецтва і творчості жінок-мисткинь, так і зміною «гендерного вектора» візуальних комунікацій, які в сучасному суспільстві все більше відходять від ролі пасивного посередника та, «обростаючи» кодами і набуваючи відверто маніпулятивного характеру, здійснили потужну експансію у всі сфери культури. З іншого боку, можна констатувати успішність практичного використання засобів та прийомів візуальної культури у становленні *гендерної історії*: новий зміст потребує нової форми, а вибір мови комунікації як переважно візуальної (т.зв. «візуальний поворот») потребує обґрунтування. Поряд із цим, ключовими питаннями залишаються такі: чи є візуальні образи провідниками невербалізованого сенсу та чи можуть вони бути помислені іншими, ніж мова, засобами? Що таке «образ», як він функціонує у свідомості, у пам'яті, уяві, фантазії та чи всі образи з необхідністю є візуальними? Яким є співвідношення мистецтва та інших форм візуальної культури? Наскільки розвиток візуальних технологій позначається на сутності візуальних практик та їх гендерного аспекту?

Результати навчання:

ПРН1. Розуміти специфіку та особливості реалізації культурних ідей, образів та смислів, а також критично оцінювати можливості їхньої інтерпретацій для розв'язання суспільно-значимих проблем.

ПРН2. Аналізувати текстові та візуальні джерела інформації щодо культурних явищ та процесів, верифікувати інформацію у відповідності до професійних задач.

ПРН7. Оцінювати історичні здобутки та новітні досягнення культурології.

ПРН13. Здійснювати експертну оцінку культурних творів, послуг та благ, культурних практик, культурно-мистецьких та дозвіллевих проєктів.

ПРН15. Володіти історичним матеріалом і щодо внеску великих діячок у культуру та науку і щодо жіночого сімейного, освітнього, наукового, мистецького, релігійного та філософського досвіду; використовувати цей матеріал у власній соціокультурній, дослідницькій та освітньо-просвітницькій/викладацькій діяльності.

ПРН16. Мати навички застосування гендерного аналізу культурних фактів, практик та наративів у практичній, викладацькій і проєктній діяльності та побудови міждисциплінарних підходів до гендерних досліджень, а також навички вживання недискримінаційної мови як у професійному спілкуванні, зокрема, в наукових дискусіях, так і в повсякденності.

Передумови до початку вивчення:

філософія, історія філософії, соціологія, культурологія, історія культури (в обсязі бакалаврської програми або рівня спеціаліст).

Мета курсу (набуті компетентності)

Унаслідок вивчення даного навчального курсу студент/-ка має набути/вдосконалити такі компетентності:

1. ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
2. ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
3. ЗК6. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
4. ФК1. Здатність усвідомлювати взаємозв'язок культурних текстів та контекстів.
4. ФК2. Здатність до систематизації, аналізу та оцінювання інформації у процесі професійної діяльності.
5. ФК4. Усвідомлення соціальної та етичної місії культуролога, а також можливостей та особливостей практичного використання культурологічного знання
6. ФК6. Здатність критично осмислювати історичні здобутки та новітні досягнення культури.
7. ФК7. Здатність професійно діагностувати, прогнозувати, проектувати й моделювати культурний розвиток різних культурних регіонів, художньої та візуальної культури.
8. ФК9. Здатність до розв'язання актуальних проблем культури з урахуванням особливостей міжкультурної комунікації та ширшого контексту відповідних проблем.
9. ФК10. Здатність здійснювати експертизу культурних об'єктів та культурних процесів із застосуванням сучасних методів культурології.
10. ФК12. Здатність аргументовано інтерпретувати розмаїття комунікацій та візуальних практик з урахуванням аспектів гендерної рівності та інклюзивності.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)		Стислий зміст	Інструмент і завдання
		Денна форма	Заочна форма		
1.	Феномен та поняття візуальної культури та її гендерні виміри.	4/0/2	1/0/1	Візуальна культура як соціокультурний феномен: віддзеркалення у понятті зміни функції та статусу художнього образу під впливом розвитку техніки та технологій. Візуальна культура і візуальні комунікації, їхній взаємозв'язок і місце в культурному цілому. Візуальна культура і гендер: багатоаспектність гендерних вимірів. Візуальний текст як джерело і спосіб написання історії. Семіотика/символізації гендера в одязі, зачісках та прикрасах (аксесуарах) в історії культури та в сучасному світі.	Участь в обговоренні Самостійна робота
2	Дослідження візуальної культури та відповідних типів комунікації	8/0/4	1/0/0	Чуттєва культура людини; феномен «візуального мислення». Сутність та історія розвитку візуальної комунікації. Теорія візуальної комунікації. Ситуація «візуального повороту» в гуманітаристиці; способи дослідження візуальної культури та «візуальні дослідження». Наукова та освітня перспективи візуальних досліджень Гендерний аспект візуальних досліджень та досліджень візуальної культури. Видовищні форми і гендер: ретроспектива та сучасність (проблема експертної оцінки).	Участь в обговоренні Самостійна робота
3	Традиційні та сучасні візуальні мистецтва у світлі гендерного підходу	8/0/4	1/0/0	Поняття візуального мистецтва, основні етапи його європейської історії (зв'язок із типом культурного коду) та головні надбання (найвідоміші стилі і напрямки) як переважно «чоловічого мистецтва». Чинники розширення «жіночого простору» в художній творчості: фотографія, кіно, ленд-арт, графіті, візуальна поезія та ін. Розвиток візуального мистецтва України в ХХ-ХХІ ст.	Участь в обговоренні Case study Самостійна робота
4	Становлення і розвиток екранної культури та екранних мистецтв	4/0/2	1/0/0	Передумови та засади формування екранної культури; конститутивні риси екранного типу культурного коду. Кіно та відео. Комп'ютерна графіка. «Нові медіа» та мультимедійні мистецтва. Нейроарт. Сучасні екранні мистецтва у контексті експертного аналізу.	Участь в обговоренні Case study Самостійна робота

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)		Стислий зміст	Інструменти і завдання
		Денна форма	Заочна форма		
5	Гендерний аспект візуальних практик (історія та сучасність)	4/0/2	0/0/1	<p>Типи та види візуальних практик/комунікацій. Роль «гендерного чинника», зокрема, мови тіла у формуванні та рефлексії режимів сигніфікації візуальних практик.</p> <p>Гуманітарна (гендерно-культурологічна) експертиза візуальних практик та проєктів.</p> <p>Маніпуляційні стратегії візуальних комунікацій, пов'язані зі статтю/гендером.</p>	<p>Участь в обговоренні</p> <p>Самостійна робота</p>

Рекомендована література

1. Алексіс Л. Бойлен. Візуальна культура. К. : ArtHuss, 2021. 208 с.
2. Беньямін, Вальтер. Твір мистецтва в епоху механічного відтворення. URL: <http://um.co.ua/14/14-9/14-93361.html>
3. Гавеля О. Стан експертної діяльності та моніторингу культурних цінностей у сучасному українському суспільстві. *Вісник ЛНАМ. Серія: Культурологія.*, 29 (2016), 71–83. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.207247> URL: https://lnam.edu.ua/files/Academy/nauka/visnyk/pdf_visnyk/29/9.pdf
4. Гаврилюк Н. Візуальний образ як текст. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/151298/09-Gavryliuk.pdf?sequence=1>
5. Данилова В.Є. Визначення поняття «спеціальна художня подія», її сутнісні характеристики. *Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті*, 2018, №5, с. 72-76. URL: <https://zenodo.org/record/2532030>
6. Данилова В. Принципи та перспективи розвитку режисури «спеціальних художніх подій». *European philosophical and historical discourse*, 2018, Vol.4, Is.4, pp.72-79. URL: https://ephd.cz/wp-content/uploads/2018/ephd_2018_4_4/14.pdf
7. Денисенко П. Інсайт. Візуальні й мультимодальні метафори в живописі, скульптурі, кіно та інших мистецтвах. Полтава : ФОП Говоров С.В., 2021. 248 с.
8. Мамонти в образотворчому мистецтві давньої людини (фото). URL: <https://mors.in.ua/art/2725-mamonty-v-obrazotvorchomu-mystectvi-davnoyi-lyudyny-foto.html>
9. Моженко М.І. Дигіталізація медіа і сучасна аудіовізуальна культура. *Вісник КНУКіМ. Серія: Мистецтвознавство*, 33 (2015). С. 91-98. URL: <http://arts-series-knukim.pp.ua/article/view/158293>
10. Мусієнко, Ольга. Відеохостинг як найбільш адаптивний елемент аудіовізуальної культури на сучасному етапі. *European Philosophical and Historical Discourse. Volume 5 issue 4 2019. P. 58–62.* URL: https://ephd.cz/wp-content/uploads/2019/ephd_2019_5_4/11.pdf
11. Павлова О., Тормахова А. Візуальні практики та комунікація: курс лекцій. К.: ВПЦ «Київський університет», 2018. – 223 с.
12. Сидоренко В. Д. Візуальне мистецтво від авангардних зрушень до новітніх спрямувань: Розвиток візуального мистецтва України ХХ–ХХІ століть / ППСМ АМУ. К.: ВХ[студіо], 2008. ,188 с.: іл. URL: <http://www.mari.kiev.ua/sites/default/files/inline-images/pdfs/Sydorenko.pdf>
13. Смирна Л. В. Століття нонконформізму в українському візуальному мистецтві: Монографія / Ін-т проблем сучасного мистецтва НАМ України. Київ: Видавництво «Фенікс», 2017, 480 с. URL: <http://www.mari.kiev.ua/sites/default/files/inline-images/pdfs/Smyrna-2017-pages-1-47.pdf>
14. Як і для чого використовувати візуалізацію даних? URL: <http://eidos.org.ua/novyny/yak-i-dlya-choho-vykorystovuvaty-vizualizatsiyu-danyh/>
15. Olha Smolina, Veronika Leontieva. The image of the war in Donbas in works of contemporary Ukrainian artists. *AD ALTA: JOURNAL OF INTERDISCIPLINARY RESEARCH. NO: 11/02 (VOLUME 10, ISSUE 2), DECEMBER, 2021. P. 262 – 266.* DOI: 10.33543/1102. URL: <http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/1102/PDF/1102.pdf>
16. Станіславська К.І. Мистецько-видовищні форми сучасної культури: монографія. К.: НАКККіМ, 2016. URL: <https://kmaesm.edu.ua/wp-content/uploads/stanislavska-k.i.-2016-mysteczko-vydovyshhni-formy-suchasnoyi-kultury.pdf>
17. Solomatova, V. (2019). Специфіка аудіовізуального дискурсу в дигітальній культурі. *Питання культурології*, (35), 69–77. URL: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.35.2019.188787>

Електронні ресурси

1. <http://www.culturalstudies.net/>
2. <http://www.gumer.info>
3. <http://www.genderstudies.info>
4. <http://www.litopys.org.ua>
5. <http://www.culturalstudies.in.ua>
6. <http://nlu.org.ua> Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого
7. European Program in Communication and Cultural Studies:
<http://www.mediastudieseurope.net>
8. Extensive collection of American Cultural Studies resources
<http://www.georgetown.edu/crossroads/asw/>
9. The University of Iowa Libraries' guide to Cultural studies resources.
<http://www.lib.uiowa.edu>
10. International Association for Communication and Cultural Research (IAMCR):
<http://www.humfak.auc.dk>
11. <http://dnpb.gov.ua/ua/> Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О.Сухомлинського
12. <http://www.library.univ.kiev.ua/ukr> Наукова бібліотека імені Михайла Максимовича
13. <http://lib.npu.edu.ua> Наукова бібліотека Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова
14. <http://www.library.ukma.edu.ua> Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія»
15. <http://lounb.org.ua> Львівська обласна універсальна наукова бібліотека
16. <http://odnb.odessa.ua> Одеська національна наукова бібліотека

Методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни «Візуальна культура: гендерний аспект» (курс «Візуальна культура: гендерний аспект» на eCampus: <http://moodle2.snu.edu.ua/course/view.php?id=5962¬ifyeditingon=1>).
2. Завдання, методичні рекомендації та література до самостійної роботи з дисципліни «Візуальна культура: гендерний аспект» для здобувачів освітньо-кваліфікаційного рівня вищої освіти «Магістр» напряму підготовки 034 «Культурологія» для всіх форм навчання. / Укладач В.М. Леонтєва. – Київ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2023. 18 стор. (курс «Візуальна культура: гендерний аспект» на eCampus: <http://moodle2.snu.edu.ua/course/view.php?id=5962¬ifyeditingon=1>)
3. Презентація «Візуальна культура: чим є/не є візуальні репрезентації культурного поля» (курс «Візуальна культура: гендерний аспект» на eCampus: <http://moodle2.snu.edu.ua/course/view.php?id=5962¬ifyeditingon=1>).

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання здобувач може отримати визначену кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів	
	Денне від.	Заочне від
Наявність власного конспекту лекцій з дисципліни	10	10
Участь в обговоренні питань, винесених на семінарські заняття	35	5
Виконання завдань з самостійної роботи	35	65
Іспит	20	20
Разом	100	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS
90-100	A
82-89	B
74-81	C
64-73	D
60-63	E
35-59	FX
0-34	F

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Під час виконання завдань здобувач/-ка має дотримуватись політики академічної доброчесності. Запозичення мають бути оформлені відповідними посиланнями. Списування (копіювання) і будь-які види плагіату є забороненими.

Завдання і заняття:

Усі завдання, передбачені програмою курсу мають бути виконані своєчасно і оцінені в спосіб, зазначений вище. Аудиторні заняття мають відвідуватись регулярно. Пропущені заняття (з будь-яких причин) мають бути відпрацьовані з отриманням відповідної оцінки не пізніше останнього тижня поточного семестру. У разі поважної причини (хвороба, академічна мобільність тощо) терміни можуть бути збільшені за письмовим дозволом декана.

Студент може пройти певні онлайн-курси, які пов'язані з темами дисципліни, на онлайн-платформах. При поданні документу про проходження курсу студенту можуть бути зараховані певні теми курсу та нараховані бали за завдання.

Поведінка в аудиторії:

На заняття студенти вчасно приходять до аудиторії відповідно до чинного розкладу та обов'язково мають дотримуватися вимог техніки безпеки. За умов дистанційних занять перевірка готовності технічних засобів до роботи має здійснюватися заздалегідь.

Під час занять студенти/-ки:

- не вживають їжу та жувальну гумку;
- не залишають аудиторію/інтернет-сеанс без дозволу викладача;
- не заважають викладачу проводити заняття.

Під час контролю знань студенти/-ки:

- є підготовленими відповідно до вимог даного курсу;
- розраховують тільки на власні знання (не шукають інші джерела інформації або «допомоги» інших осіб);
- не заважають іншим;
- виконують усі вимоги викладачів щодо контролю знань.